

2024-től érvényes érettségi követelmények szerinti esszé feladatok

5.1. Az első világháború

5.2. Politikai változások a háború után

5.3. Párizs környéki békék

2024-MÁJUS-MAGYAR-EMELT-5.3

A trianoni békediktátum (hosszú)

Szempontok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a szomszédos országok Magyarországgal szemben támasztott követeléseit, feltételeit és azok érvényesülését mutatja be a trianoni békediktátumban. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzíti a trianoni békediktátum aláírásának időpontját: 1920. június 4.	0–2
	T2 Rögzíti a téma legalább két térbeli elemét (pl. utódállamok, a gazdasági egység megbomlására utaló földrajzi példák).	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: pl. nemzetállam / utódállam, királyság, nyersanyag, közlekedés.	0–2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. békediktátum / békeszerződés, etnikum / nemzetiség, revízió / kisantant, jóvátétel.	0–2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. történelmi érvekkel is alátámasztották Erdély / Partium / Tiszántúl elfoglalását; a románokat a civilizáció védelmezőiként mutatta be; a románok a civilizáció védelmében / bolsevizmus elleni fellépésük miatt igényelnek tiszántúli területeket is), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a Tanácsköztársaság elleni fellépés ürügyén foglalták el Budapestet; a román hadsereg betörése / a Vix-jegyzék a román területi igények megvalósulását segítette; Csehszlovákia / a délszáv állam is hivatkozott történelmi érvekre).	0–3
	F2 Rögzít egy lényeges tény a térkép alapján (pl. Magyarország területe jelentősen csökkenne a követelések teljesítése esetén; az utódállamok területi követelései részben fedték egymást; az	0–3

	<p>utódállamok nem minden követelése teljesült), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. már a háború alatt kaptak ilyen ígéreteket; a követelések nem vették figyelembe a nemzetiségi viszonyokat / az önrendelkezési jogot; megvalósulásuk esetén magyarok milliói kerültek kisebbségbe; már a háború alatt az Osztrák–Magyar Monarchia / a Magyar Királyság felszámolását szorgalmazták).</p>	
	<p>F3 Rögzít egy lényeges tényt a térkép alapján (pl. megteremtették a vasúti összeköttetést az utódállamok között; a trianoni határok meghúzását befolyásolták a vasútvonalak; a keresztirányú vasútvonalak általában a határon túlra kerültek), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a vasútvonalak elcsatolása gazdasági és katonai érdekek mentén történt; a magyar vasúthálózat ezzel teljesen Budapest-központúvá vált; ezzel az ürüggyel határ menti magyar többségű területeket csatoltak el az országtól; ez megnehezítette a kereskedelmet; az utódállamok / a magyarországi nemzetiségi képviselők kaptak lehetőséget a javaslatuk benyújtására).</p>	0–3
	<p>F4 Rögzít egy tényt a táblázattal kapcsolatban, (pl. jelentős nyersanyaglelőhelyeket csatoltak el; az ipari kapacitás egy részét elvesztette az ország), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. az utódállamok saját nemzeti ipart akartak kiépíteni; a gazdasági döntésekkel is Magyarország megbüntetése volt a cél; a trianoni Magyarországon az ipari kapacitás meghaladta a rendelkezésre álló nyersanyagokét; az utódállamok nem rendelkeztek a nyersanyagok feldolgozásához szükséges iparral; az új határok minden új államnak gazdasági nehézségeket okoztak).</p>	0–3
Történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek	<p>E1 Rögzít egy tényt az új határokkal kapcsolatban (pl. az ország elveszítette területének kb. kétharmadát / lakosságának több mint felét; az utódállamok nem minden követelése teljesült; az Osztrák–Magyar Monarchia felbomlása nagyhatalmi érdekeket szolgált), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. Magyarország egy európai nagyhatalom részéből kis országgá vált; soknemzetiségű államból nemzetállam lett / az utódállamok mind többnemzetiségűek lettek; a béke nem vette figyelembe az etnikai elveket; vagy felsorolja a jelentősebb elcsatolt területeket).</p>	0–3
	<p>E2 Rögzíti a békeszerződés egy katonai rendelkezését (pl. a magyar haderő létszámát 35 000 főben maximálták; a hadsereg fegyverzetét korlátozták / tiltották a modern fegyverek használatát; tiltották a hadkötelezettséget), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a revízió megakadályozása volt a cél; Magyarország ellen megalakult a kisantant; Magyarország önmaga megvédésére is képtelenné vált).</p>	0–3
	<p>E3 Rögzíti, hogy Magyarországot jóvátétel fizetésére kötelezték, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. később határozták meg a fizetendő összeget; az éves magyar költségvetés egy része volt a jóvátétel fedezete; pénz helyett áruban is lehetett</p>	0–3

	<p>fizetni; a gazdasági blokádnak mellett a jóvátétel-fizetés nehezítette a gazdasági talpra állást / az esetleges revíziót; a háborús károk megtérítését kérték; a háborús felelősségre hivatkozva követeltek jóvátételt; a jóvátételt Magyarország 20 éven át volt köteles fizetni; a teljes összeg a jóvátételi fizetések eltörlése következtében sohasem került kifizetésre).</p>	
	E4 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ PONTSZÁM		36
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		18

5.5 Politika és gazdaság Magyarországon

5.6. Társadalom és életmód Magyarországon

5.8. Magyarország a második világháborúban

2025-OKTÓBER-MAGYAR-EMELT-5.8

Területi revízió (hosszú)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a trianoni béke területi revíziójának lépéseit mutatja be. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzíti két, a témához kapcsolódó időbeli elemet (pl. trianoni béke: 1920. június 4., első bécsi döntés: 1938, Kárpátalja visszacsatolása: 1939, második bécsi döntés 1940, Jugoszlávia megtámadása: 1941 április).	0–2
	T2 Rögzíti a visszacsatolt területeket (Felvidék déli része, Kárpátalja, Észak-Erdély, Délvidék).	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: pl. béke(diktátum), szerződés / egyezmény, határ, visszacsatolás.	0–2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. kisebbség / nemzetiség, revízió, bécsi döntés, kisantant.	0–2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. a trianoni béke következtében a magyarság több államba került; a magyarok egyharmada a határon túl élt; Bethlen igazságtalannak nevezte a	0–3

	trianoni békét), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a trianoni béke revíziója a magyar külpolitika központi eleme volt; a kisantant célja a revízió megakadályozása volt; a magyarok több utódállamban jogfosztottak voltak).	
	F2 Rögzíti, hogy a csehszlovákiai magyar kisebbség kérdése megjelent a müncheni konferencián, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a revíziót nagyhatalmi támogatással akarták elérni; Németország ekkor visszakapta a Szudéta-vidéket / Csehszlovákia német többségű területeit; Németország érdekét szolgálta a magyar és a lengyel kisebbség kérdésének felvetése; a későbbi tárgyalásokon nem tudtak megegyezni a csehszlovákok és a magyarok).	0–3
	F3 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. Horthy szerint Jugoszláviában puccsot hajtottak végre; az eddigi jugoszláv kormányt egy ellenséges kormány váltotta fel; a magyarok védekező módon léptek fel), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. Magyarország és Jugoszlávia között örökbarátsági szerződés volt érvényben; a kormányváltás miatt Németország meg akarta támadni Jugoszláviát; Németország magyar területekről támadta meg Jugoszláviát; Teleki Pál a konfliktusból való kimaradásra törekedett; Teleki Pál ellenezte a német csapatok magyarországi megjelenését; Teleki Pál emiatt öngyilkos lett).	0–3
	F4 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. Horthy szerint Horvátország kilépésével megszűnt Jugoszlávia; a magyar hadsereg bevonult a Délvidékre), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a németek megtámadták Jugoszláviát; Teleki Pál a Jugoszlávia elleni támadás miatt lett öngyilkos; a magyar politikai elit szerint érvényét veszítette az örökbarátsági szerződés; a bevonulás miatt az angolok megszakították a diplomáciai kapcsolatokat Magyarországgal; a szerb partizánok támadták a magyarokat; etnikai atrocitásokra került sor; ekkor történt az újvidéki mészárlás).	0–3
Történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek	E1 Rögzíti, hogy az első bécsi döntés visszaadta Magyarországnak a Felvidék és Kárpátalja déli részét, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (Németország és Olaszország döntése volt a határ meghúzása; az új határt az etnikai viszonyok figyelembevételével határozták meg; a határ módosítása Franciaország és Anglia jóváhagyásával történt).	0–3
	E2 Rögzíti, hogy a magyar hadsereg bevonult Kárpátaljára, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. Csehszlovákia felbomlásakor volt lehetőség erre; Hitler hallgatólagosan beleegyezett a bevonulásba; részben a magyar hadsereg saját akciója volt; az ezeréves határig kapta vissza a területet Magyarország; a népesség töredékét tették ki a magyarok).	0–3
	E3 Rögzíti, hogy a második bécsi döntés értelmében visszakerült Észak-Erdély Magyarországhoz, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a magyarok és a románok nem tudtak	0–3

	megegyezni; Magyarországhoz hasonlóan Románia is Németország szövetségese volt; Németország és Olaszország húzta meg az új határt; ezzel lekötöztette vált Magyarország a tengelyhatalmaknak; a területen jelentős nem magyar népesség élt; Székelyföld zárt magyar tömb volt / nem kapcsolódott a központi magyar tömbhöz).	
	E4 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ PONTSZÁM		36
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		18

5.9. A holokauszt Európában és Magyarországon

5.10. Magyarország pusztulása